

Oporezivanje dohodaka iz inozemstva

slučaj Protjeranog Pere

Ovih dana ima puno poziva i pitanja iseljenih građana trebaju li se odjaviti iz Porezne uprave RH kako bi u Hrvatskoj izbjegli oporezivanje svojih dohodaka ostvarenih u inozemstvu.

Zakon o porezu na dohodak propisuje da je porezni obveznik ona osoba koja je rezident u RH, a rezident je ona osoba koja ima u Hrvatskoj prebivalište.

Čitajući izolirano Zakon o porezu na dohodak, svatko će odmah pomisliti da mu je prebivalište tamo gdje mu je prijavljena adresa stanovanja.

Međutim, za porezne potrebe pojam 'prebivalište' definiran je posve drukčije. Članak 43 stavak 1 Općeg poreznog zakona propisuje:

„U smislu ovoga Zakona smatra se da porezni obveznik ima prebivalište ondje gdje ima stan u vlasništvu ili posjedu neprekidno najmanje 183 dana u jednoj ili u dvije kalendarske godine. Boravak u stanu nije obvezan.“

Ovo bi mogli nazvati općim pravilom. Prijava ili odjava iz Porezne uprave nema nikakvog značaja jer je jedini uvjet da neka osoba bude hrvatski porezni rezident jest da u Hrvatskoj ima u vlasništvu ili posjeduje stambenu nekretninu. U slučaju da iseljenu osobu svojim rezidentom smatraju i Hrvatska i država u koju se osoba iselila, primijenit će se odredbe ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja da se odredi gdje je iseljena osoba porezni rezident. U slučajevima kad se radi o samcu ili osobi koja se iselila zajedno s obitelji u pravilu će takva osoba biti porezni rezident u zemlji useljenja. I sad, ako zamislimo da se primjenom odredbi ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja zaključi da je iseljena osoba porezni rezident države useljenja, kako propuštanje odjave iz hrvatske porezne uprave može dovesti do porezne obveze te osobe u Hrvatskoj? Nikako!

Prema članku 68 Općeg poreznog zakona, porezni obveznik dužan je prijaviti sve činjenice bitne za utvrđivanje njegove porezne obveze. Pitanje je odnosi li se ta odredba i na osobu koja je prestala biti hrvatski porezni rezident. U svakom slučaju, dovoljno je da iseljena osoba e-poštom obavijesti Poreznu upravu da je odselila iz Hrvatske. Nije potrebno prolaziti postupak odjave. Također je nejasno, u slučaju da iseljena osoba propusti o svojoj selidbi obavijestiti Poreznu upravu, kako bi se vodio prekršajni postupak protiv osobe koja se iselila jer ona više nije u dohvat hrvatskih vlasti, naročito u situaciji kad iseljena osoba više nema imovine u Hrvatskoj, pa niti stambene nekretnine.

Stvaran primjer: jedna osoba iselila se iz Hrvatske u jednu zemlju članicu EU prije 12 godina, dakle godine 2010., a od tada nema u Hrvatskoj stan u vlasništvu niti u posjedu. Na upit telefonom Poreznoj upravi ova odgovara da svakako treba prijaviti svoje dohotke u inozemstvu (koji se doduše neće oporezivati), a i svakako da se mora odjaviti iz Porezne uprave. Porezna uprava ne daje objašnjenje temeljem odredbe kojeg propisa bi ta osoba imala bilo kakvu obvezu prema hrvatskoj poreznoj upravi.

Ovdje se ne ulazi u druge neporezne propise kojima je regulirana prijava i odjava prebivališta. Samo da se kratko napomene, prema članku 3 stavak 3 Zakona o prebivalištu osoba koja se iseljava Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi dužna je odjaviti prebivalište. Kako većina naših iseljenih građana odlazi u inozemstvo na neodređeno vrijeme (što nikako ne znači trajno), ne bi bili u obvezi odjaviti prebivalište u Hrvatskoj. Ali 'prebivalište' u smislu Zakona o prebivalištu nema veze s 'prebivalištem' u smislu poreznih propisa. Ako se neka osoba iseli iz Hrvatske, prebivalište joj u Hrvatskoj u smislu Zakona o prebivalištu prestaje odjavom njezine adrese stanovanja. Ako u

Hrvatskoj ima stan u vlasništvu ili u posjedu, ta osoba i dalje će imati prebivalište u Hrvatskoj u smislu poreznih propisa.

Opći porezni zakon uveo je i podredno pravilo u članku 43 stavak 3 koji glasi:

„Ako porezni obveznik ima prebivalište u tuzemstvu i u inozemstvu, smatra se da ima prebivalište u državi u kojoj je prebivalište obitelji, a za poreznog obveznika samca ili ako se prebivalište obitelji ne može utvrditi, smatra se da ima prebivalište u državi iz koje pretežno odlazi na rad ili obavljanje djelatnosti ili u kojoj se pretežno zadržava.“

Isti taj članak, 43, u stavku 4 propisuje:

„Ako u slučaju iz stavka 3. ovoga članka druga država ne smatra poreznog obveznika svojim poreznim rezidentom, smatra se da ima prebivalište u tuzemstvu.“

Prema tome, da bi neki porezni obveznik prestao biti hrvatski porezni rezident, iako ima stan u Hrvatskoj, morao bi dobiti potvrdu od druge države da je u njoj rezident, odnosno da ga ta druga država smatra svojim rezidentom. O tim potvrdama ili o drugim uvjetima koji se moraju steći da bi neka osoba bila rezident u drugim državama ništa ne znamo i malo je vjerojatno da je veliki broj iseljenih građana dolazio u Poreznu upravu RH s takvim potvrdama ili drugim dokazima da je rezident druge države. Bez takvih dokaza, primijenit će se stavak 4 članka 43 Općeg poreznog zakona te će se takva osoba smatrati rezidentom u Hrvatskoj jer u RH ima stambenu nekretninu te joj nikakva odjava iz Porezne uprave neće pomoći.

Tako će svaki Slovenac koji u Hrvatskoj ima vikendicu biti hrvatski porezni rezident, osim ako ne dostavi potvrdu ili druge jasne dokaze da ga Slovenija smatra svojim poreznim rezidentom. Zašto bi ga hrvatska Porezna uprava trebala smatrati hrvatskim poreznim rezidentom? Zato što jedini podatak koji hrvatska porezna uprava ima o tom Slovencu jest izvod iz zemljišnih knjiga koji pokazuje da je on vlasnik vikendice u Hrvatskoj te da je prema tome hrvatski porezni rezident. Bez potvrde Slovenije ili drugih dokaza da ga Slovenija smatra svojim poreznim rezidentom, Porezna uprava RH ništa ne može znati o Slovencu, o njegovoj obitelji i u kojoj zemlji uopće živi.

Kako je stavak 4 članka 43 neodgovarajuće formuliran, ispada npr. da ako osoba ima obitelj u Hrvatskoj, odlazi svaki dan iz Zagreba na rad u Krško u Sloveniji, a Slovenija joj iz nekog razloga izda potvrdu da ga smatra svojim poreznim rezidentom (jer o propisima u Sloveniji ništa ne znamo) hrvatska Porezna uprava smatrat će ju, u skladu s stavkom 4 članka 43, slovenskim poreznim rezidentom, što je nemoguća situacija.

Ne ulazeći ovdje u pitanje zašto se hrvatskim Zakonom o porezu na dohodak besmisleno inzistira i na vlasništvu nad stambenom nekretninom, a ne samo na posjedu, potrebno je ipak pojasniti neke konkretne aspekte.

Uzmimo primjer mladog Slavonca koji je otišao konobariti u zemlju X na neodređeno vrijeme, ne svojom voljom, vjerojatno zbog neimaštine – *de facto* protjeran od države koja samo uzima i ništa ne daje, a svaku investiciju guši. Ako u Hrvatskoj ima u vlasništvu ili u posjedu stambenu nekretninu, on će prema hrvatskim poreznim propisima biti hrvatski rezident, odnosno obveznik hrvatskog poreza na dohodak na svoj zarađeni svjetski dohodak – znači dohodak ostvaren u jednoj godini bilo gdje u svijetu uključujući i Hrvatsku. Tek ako bi od zemlje X dobio potvrdu ili dao druge dokaze da ga zemlja X smatra svojim poreznim rezidentom ne bi više bio hrvatski porezni rezident.

Naš Slavonac, nazovimo ga Protjerani Pero, izabrao je raditi i živjeti neko vrijeme u zemlji X bez jasnog plana kad bi se vratio i bi li se uopće vratio. Moguće su ove situacije:

1. Protjerani Pero samac je, a u Slavoniji je vlasnik malog stana kojeg su mu kupili roditelji,
2. Protjerani Pero otišao je raditi u zemlju X sam, a u Slavoniji ima stan i obitelj

3. Protjerani Pero nema ništa u Slavoniji jer je živio u roditeljskom stanu koji nema u vlasništvu, niti u posjedu
4. Protjerani Pero iselio se u zemlju X zajedno sa svojom obitelji, a u Slavoniji mu je ostao mali stan u vlasništvu

Kako nema plana i jasne namjere da se trajno iseli iz RH, Protjerani Pero ne mora se odjaviti po Zakonu o prebivalištu, a niti po poreznom propisu. To što Protjerani Pero danas nema namjeru trajno se iseliti, nikako ne znači, dapače vrlo je vjerojatno da će njegovi unuci jednog dana u tuđini iskivljenim hrvatskim jezikom pripovijedati o tamo nekoj dalekoj ravnici kojoj više niti imena neće znati.

Ad 1) i Ad 4) Protjerani Pero smatra se hrvatskim poreznim rezidentom. Smatrat će se poreznim rezidentom zemlje X po hrvatskim propisima tek ako od zemlje X dostavi potvrdu ili druge dokaze da ga zemlja X smatra svojim poreznim rezidentom.

Ad 2) Protjerani Pero smatrat će se hrvatskim poreznim rezidentom, a kako je u zemlji X platio porez na plaću, taj porez uračunat će se u poreznu obvezu u Hrvatskoj te će u Hrvatskoj platiti razliku poreza, ako je hrvatski porez viši od poreza zemlje X.

Ad 3) Protjerani Pero nije hrvatski porezni rezident te bi za hrvatske porezne vlasti trebao imati isti tretman kao i bilo koji Nijemac ili Englez koji ne žive u Hrvatskoj. Činjenica da Protjerani Pero ima hrvatsko državljanstvo nema nikakvog značaja za poreze. Nejasno je zašto hrvatske porezne vlasti traže od Protjeranog Pere da se kao porezni obveznik ipak odjavi iz registra porezne uprave RH.

Člankom 12b Općeg poreznog zakona propisano je:

„Iznimno od posebnih propisa kojima se regulira porez na dohodak i doprinose, poreznom obvezniku koji dobrovoljno prijavi inozemni primitak radi plaćanja dužnih poreza i doprinosa, porezna obveza nastaje danom prijave inozemnog primitka, bez obzira na to kada su primici iz inozemstva ostvareni.“

Prema toj odredbi svaka osoba koja ima inozemne dohotke, a smatra se hrvatskim poreznim rezidentom, može unutar zakonom propisanog zastarnog roka od 6 godina dobrovoljno prijaviti svoje inozemne dohotke te će na njih platiti odgovarajući hrvatski porez (uračunavanjem plaćenog inozemnog poreza do visine hrvatskog poreza) bez zateznih kamata i bez prekršajne kazne. To znači da se mogu dobrovoljno prijaviti svi dohoci ostvareni od uključivo 2015. godine. Zastara od 6 godina počinje teći istekom godine u kojoj je trebalo prijaviti dohodak, a kako se dohodak za 2015. trebao prijaviti u 2016. godini, to zastara počinje teći od 1.1.2017. godine te će zastara za dohotke ostvarene u 2015. godini nastupiti tek istekom godine 2022.

Ova odredba duboko je neustavna jer pogoduje osobama koje dobrovoljno prijave neprijavljene inozemne dohotke, dok će se osobama koje dobrovoljno prijave neprijavljene tuzemne dohotke zaračunati zatezna kamata i bit će izložene prekršajnom progonu.

Postavlja se pitanje zašto hrvatska država uopće nameće ikakav porez Protjeranom Peri ili barem onaj koji se odnosi na dohodak od rada, kad njemu više ne obavlja nikakve javne ili za njega korisne usluge, onda kad je on i dalje hrvatski porezni rezident, iako živi i radi u inozemstvu? Zašto država koja je svojim nečinjenjem i svojim propustima otjerala tolike građane želi i dalje cijediti te ljude zaračunavajući im hrvatski porez? Praktički se sili Protjeranom Peru da proda svoj mali stan u Slavoniji i riješi se i zadnje veze sa zemljom koju je nekoć toliko volio i za koju je možda njegov otac devedesetih dao svoj život.